

Мета: сприяти формуванню знань учнів про взаємозв'язок природних компонентів на прикладі вивчення природно-територіальних комплексів України, наукового поняття «ландшафт» та знання про чинники утворення й класифікацію ландшафтів; удосконалювати навички роботи учнів з тематичними картами на прикладі карти ландшафтів; ознайомити учнів з фізико-географічним районуванням території України, вивчити одиниці фізико-географічного районування; познайомити з картою фізико-географічного районування України; ознайомити учнів із діяльністю К. І. Геренчука та його вкладом у розвиток ландшафтознавства України; виховувати екологічну культуру, повагу до людей, бережливе ставлення до навколишнього природного середовища.

Обладнання: фізична карта України, карта «Ландшафти України», карти атласу, мультимедійна презентація, підручник

Тип уроку: формування нових знань.

Хід уроку

І. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань, стор 3

III. Мотивація навчальної діяльності, стор 4

IV. Вивчення нового матеріалу, стор 5-19

V. Узагальнення, стор 20

Домашнє завдання, стор 21

Пригадайте

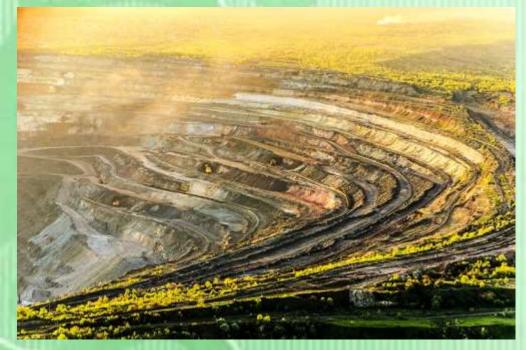
• що таке природний комплекс, приклади природних комплексів різного розміру

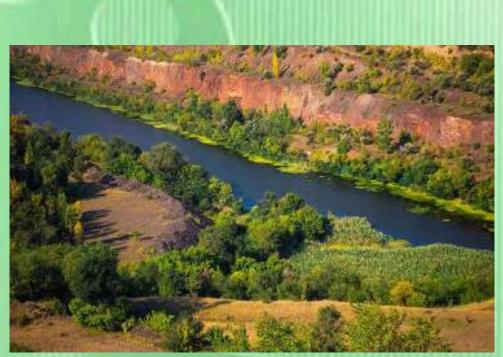
• як утворюються антропогенні ландшафти - це поєднання взаємопов'язаних компонентів природи (гірських порід і мінералів, повітря, води, ґрунту, рослин і тварин) на певній ділянці

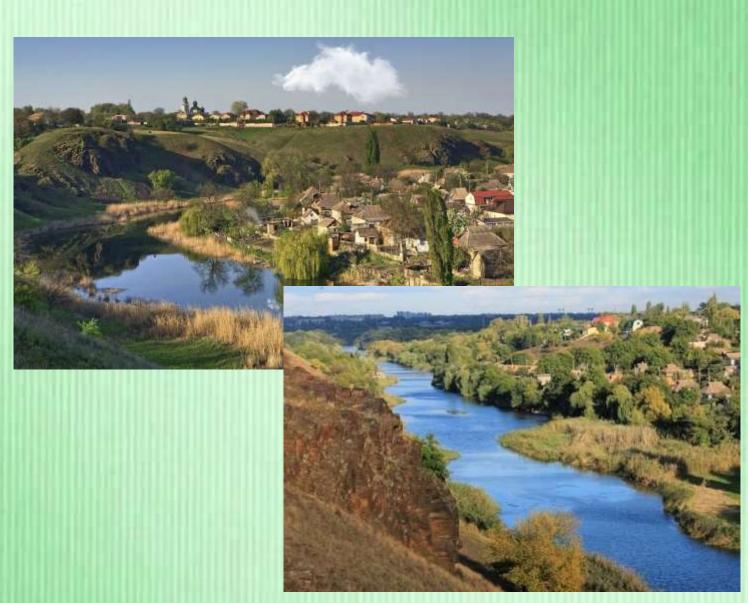

— це різні форми прояву людської діяльності в ландшафті

Краєвиди Криворіжжя

Поняття про ландшафти

Ландшафти

— це територіальні комплекси, що являють собою порівняно однорідні ділянки (сегменти) географічної оболонки, які є результатом складної й тривалої взаємодії природних

компонентів

Чинники розвитку ландшафтів

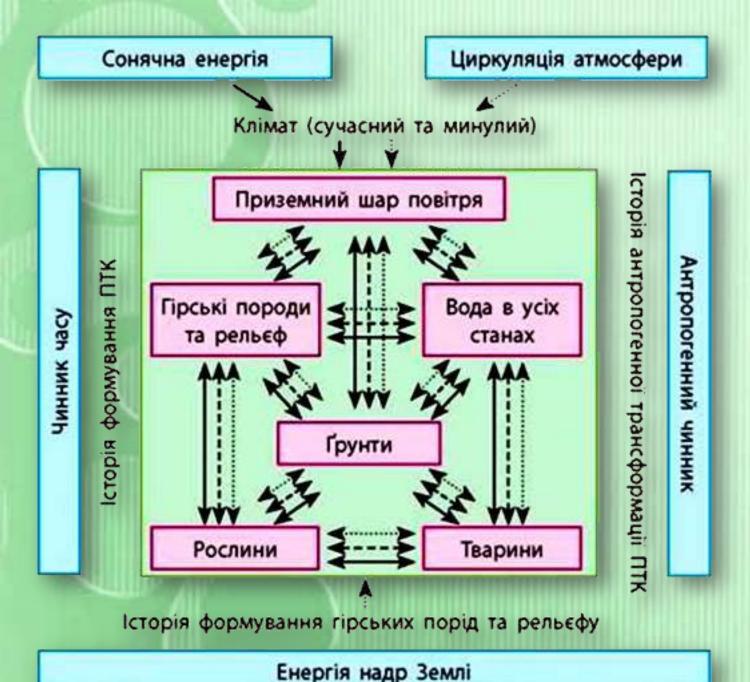
ЕНЕРГІЯ СОНЦЯ

ПРОЦЕСИ У ЗОВНІШНІХ ОБОЛОНКАХ ЛАНДШАФТ (ПРИРОДНИЙ КОМПЛЕКС)

цілісна природна система, яка сформувалась у процесі тривалого взаємопов'язаного і взаємозумовленого розвитку природних компонентів

ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ

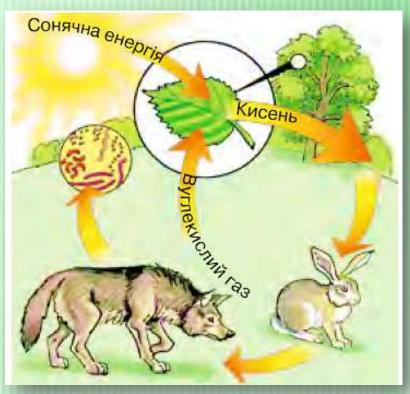
ВНУТРІШНЄ ТЕПЛО ЗЕМЛІ

Умовні знаки: Ландшафт Компоненти ландшафту Чинники ландшафтоутворення Ландшафтоутворюючі процеси Теплообмін ___ Вологообмін Обмін мінеральними ✓ ..... й органічними речовинами

• Внутрішню будову кожного ландшафту визначають процеси обміну речовиною та енергією

Внутрішня енергія Землі

обумовлює зміни форм рельєфу, у тому числі планетарних — материків та океанічних западин, а також утворення й подальше перетворення гірських порід

Вплив сонячної радіації на формування ландшафтів

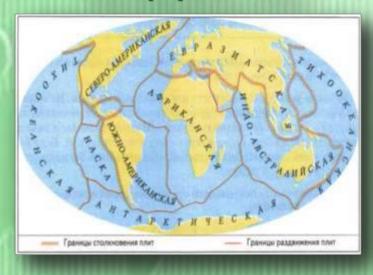

 Звичні для нас ландшафти України сформувалися в останні 10 тис. років

Рух літосферних плит

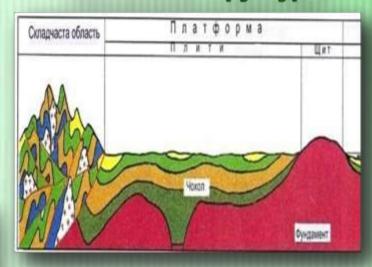

Вплив внутрішніх сил Землі на формування ландшафтів

Рельєф

Тектонічна структура

• Їх компоненти продовжують змінюватися під дією природних чинників, але в останні століття поряд із ними на ландшафти впливає ще один чинник — діяльність людини

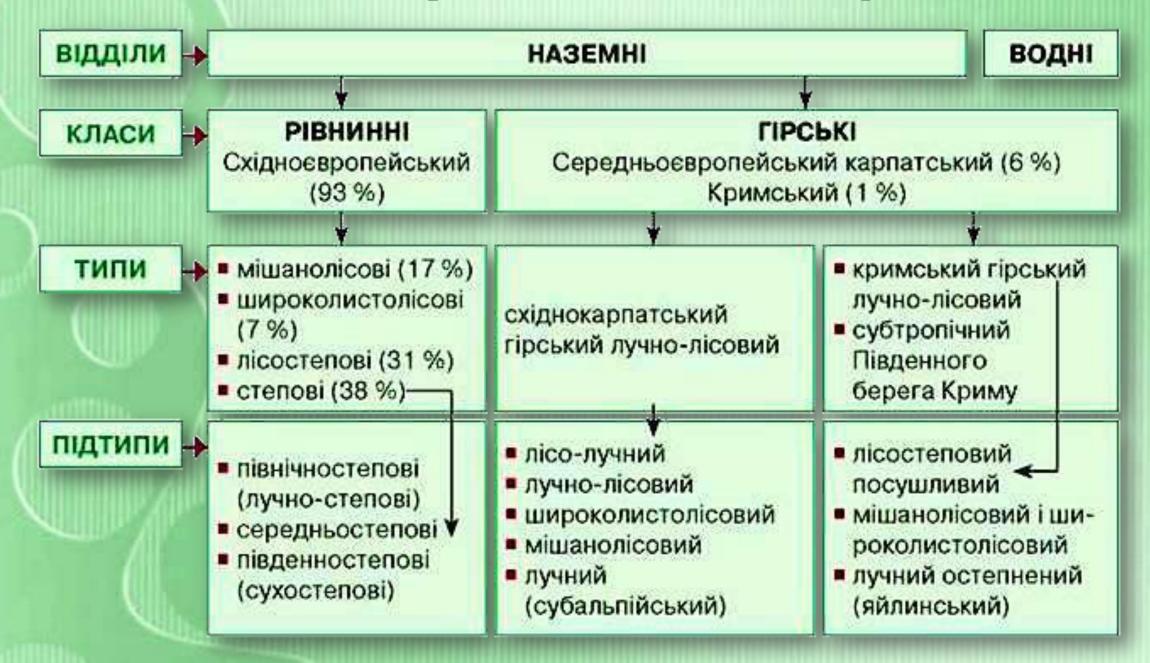

Вплив діяльності людини на формування ландшафтів

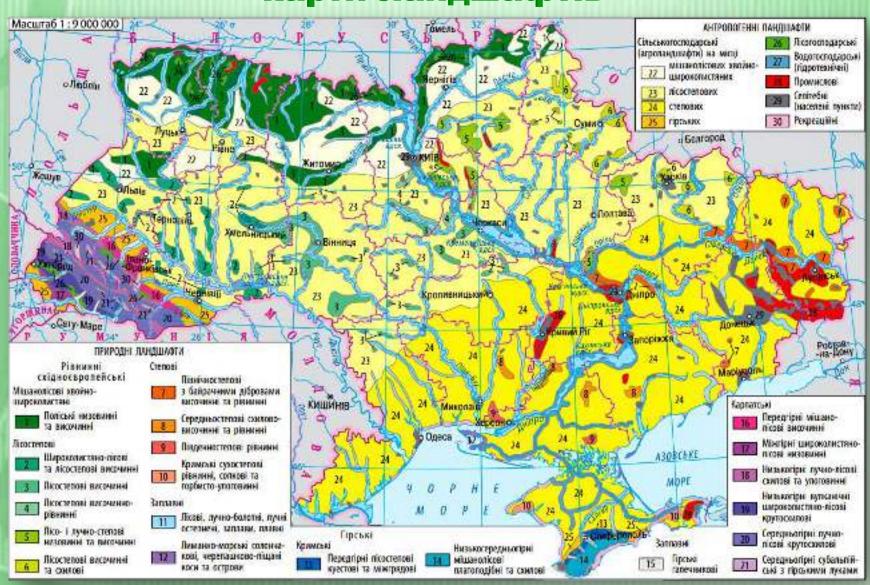

Класифікація ландшафтів

Особливості ландшафтної структури України (розташування класів, типів та видів) можна з'ясувати за допомогою карти ландшафтів

Поняття про районування природних ландшафтів Фізико-географічне районування

— це система територіального поділу земної поверхні, який ґрунтується на виявленні системи підпорядкованих один одному природних ландшафтів (країн, зон, підзон, провінцій, областей,

районів)

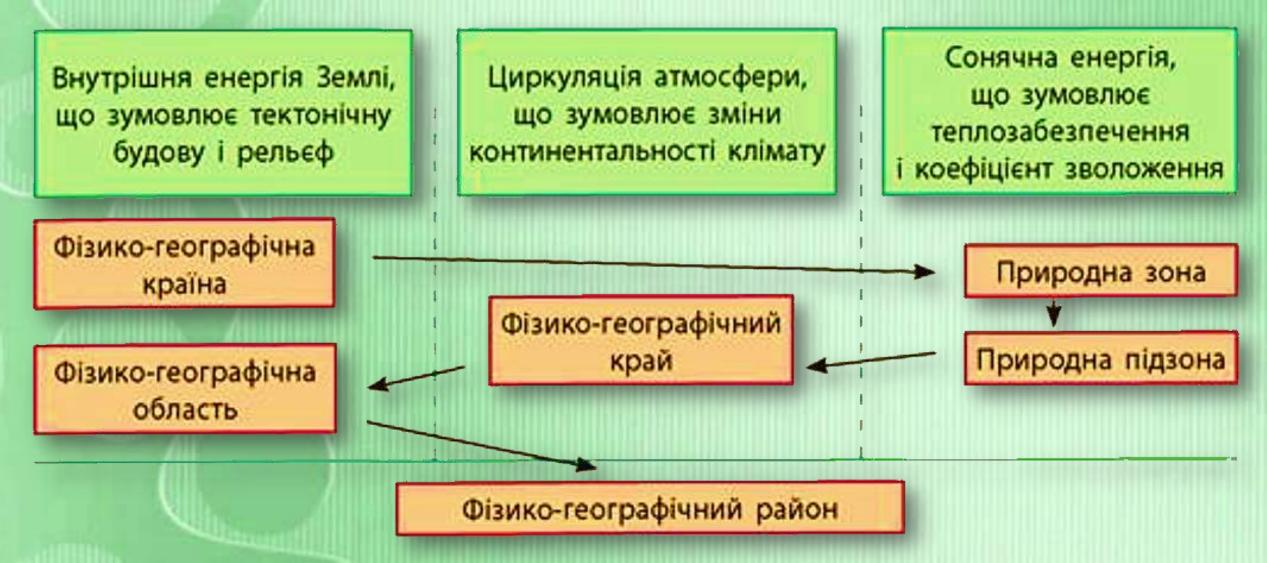
Чинники, що визначають різноманітність ландшафтів:

- > зональний клімат
- азональний геологогеоморфологічні умови території

Одиниці районування природних ландшафтів

Чинники, які враховують при виділенні одиниць фізико-географічного районування

Фізико-географічна країна

—це велика територія, що виділяється за розташуванням у межах великих форм рельєфу та належністю до потужних тектонічних структур

• У межах фізико-географічної країни переважає один клас

ландшафтів (рівнинний або гірський)

- В Україні виділяються три країни:
- Східноєвропейська рівнина
- > Українські Карпати
- > Кримські гори

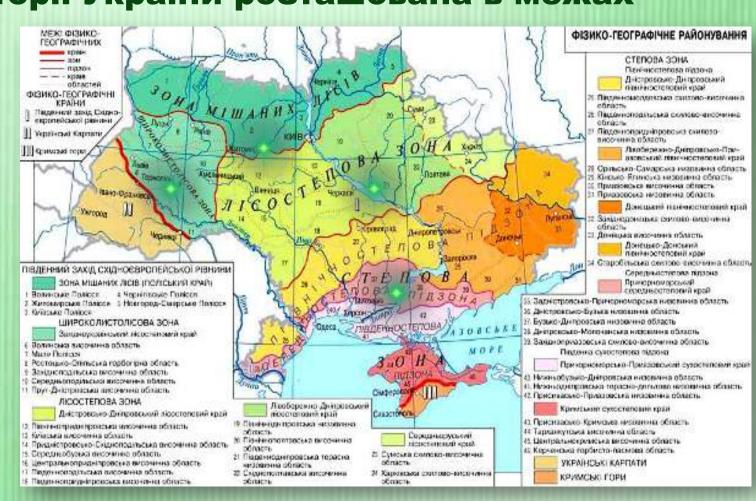
Фізико-географічна (природна) зона

— це великі частини фізико-географічних поясів із подібними кліматичними умовами, однорідними ґрунтами, рослинним і тваринним світом

• основна частина території України розташована в межах

помірного поясу

- тому виділяють такі природні зони:
- > лісова (мішаних і
- широколистяних лісів)
- > лісостепова
- > степова

Фізико-географічна провінція (край)

це частина природної зони (або підзони), що виділяється за особливостями геологічної будови та рельєфу й рівнем континентальності клімату (він залежить від положення території щодо океанів); у горах — за характером вертикальної поясності

Фізико-географічна область

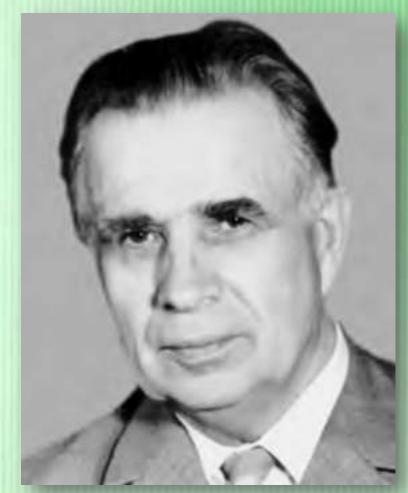
це складова частина провінції, яка відрізняється особливостями геологічної будови і рельєфу

Фізико-географічний район

це найменша одиниця районування, яка виділяється на основі переважання одного виду ландшафту в певній місцевості

Каленик Іванович Геренчук (1904—1984 рр.)

- > заклав основи української ландшафтознавчої школи
- сформував уявлення про місцевість як найбільший із природних комплексів, з яких складається ландшафт
- склав карти ландшафтів
  Українських Карпат і західних областей України, написав підручник та кілька навчальних посібників
- у 1964 р. він уперше детально описав ландшафти західної частини України

К. І. Геренчук — видатний український фізико-географ, ландшафтознавець і геоморфолог

Антропогенні ландшафти

— географічний ландшафт, що утворюється внаслідок спрямованої діяльності людини або опосередкованого (непрямого) її впливу на природний ландшафт

Підсумуємо

- Ландшафти це територіальні комплекси, що являють собою порівняно однорідні ділянки (сегменти) географічної оболонки. У широкому розумінні поняття «ландшафт» є синонімом поняття «природний комплекс»
- Основними природними чинниками розвитку ландшафтів є сонячна енергія, внутрішня енергія Землі, а також процеси обміну речовиною та енергією
- Зазвичай використовується така система одиниць при класифікації ландшафтів: клас і підклас, тип і підтип, вид. Особливості ландшафтної структури України можна визначити за картою ландшафтів
- Антропогенні ландшафти є результатом господарської діяльності людини, що призвела до зміни компонентів природних ландшафтів

домашне завдання

Опрацювати параграфи 35, 36, конспект, вчити основні поняття, в зошит наведіть приклади антропогенних ландшафтів нашої місцевості.